శ్రీమతి కె. రుక్మిణీదేవి

"పార్వతిగారి పెళ్ళిట" ఇంగ్లీషు క్లాసుకి వెళ్ళబోతున్న సుజాత ఆగి, సైన్సు క్లాసులోనుంచి వచ్చిన నిర్మలతో అన్నది.

నేనూ విన్నాను. నిజమేనన్నదమాట.''

ఇంకా సందేహం దెందుకు. మొన్న ఏదో పనిమీద ప్రిన్సిపాల్‌గారి రూంముకి వెళ్ళాను. అంతకుముందే అక్కడికి వచ్చిన మేడమ్. ప్రిన్సిపాల్‌గారికి తన మారేజ్ ఇన్విటేషన్ ఇస్తున్నారు.'' సందేహించ వలసినది ఏమాత్రం లేదన్నట్టు చెప్పింది సుజాత.

ఇంతవయస్సు వచ్చిన తరువాత పెళ్ళి మిత్రో! కల్యాణబట్టు, బుగ్గనచుక్క పెట్టుకుంటూలోలేదో!''

సిగ్గుపడుతూ తలవంచుకుని పెళ్ళి పీటలమీద కూర్చుంటూలో లేదో . . .'' సందేహం వెలిబుచ్చింది అప్పుడే అక్కడకు వచ్చిన రజని.

అయితే నీకుకూడా తెలిసిందన్నమాట.'' నిర్మల, సుజాత ఒక్కసారే అన్నారు.

ఆ కాలేజీలో ఏ ఇద్దరువ్యక్తులు కలుసుకున్నా ఇదేటాపిక్. జీవితంలో స్థిరపడి, కన్ని అనుభవాల్ని సంపాదించుకున్న తోటి లెక్చరర్స్ అందరికీ ఆమెమీద జాలిగలిగింది.

అప్పుడే విచ్చుకుంటున్న కోరికలతో, ఊహలోకాల్లో విహరిస్తున్న ఆ నవజవ్వనులకు పార్వతి పెళ్ళి అంటే ఏదో కొత్తదింతగా వున్నది.

పెళ్ళి అనేమాట కొత్తగాదు. ఎప్పుడో [illegible] అందరూ పెళ్ళి చేసుకుంటారు. పవిత్రమైనదిగా పెళ్ళి చేసుకు తీరాల్సిందే! [illegible] సంప్రదాయం ప్రకారం ధరయోటు కళ్యాణతిలకం, బుగ్గనచుక్కా నుదుట కట్టుకుని, పెళ్ళిపీటలమీద కూర్చోవాలని ప్రతి కన్నెపిల్ల కోరికుంటుంది. అయితే ఈ కోరిక కొందరికి అనుకోగానేనూ, మరికొందరు అదృష్టవంతులుక అనుకోకుండానూ తీరిపోతుంది. ఇంకా కొందరికి ఆ కోరిక తీరుతుందో లేదో అనుమానాస్పదమే!

ఆడపిల్లకు పెళ్ళి కావాలంటే కొన్ని అర్హతలు వుండాలి. అందరికీ అన్ని అర్హతలూ వుండవుకదా! కొందరికి కొన్నివుండి, ఆ వున్న అర్హతల్నిబట్టే ఆమెకు తనజీవిత భాగస్వామిని చేరువచేస్తాయి. పెళ్ళికి అర్హతలే ముఖ్యం అయినప్పుడు అన్ని అర్హతలూ వున్న పార్వతికి, బాల్య, కౌమార, యౌవ్వనాలు దాటినా ఎందుకు పెళ్ళికాలేదు అని ప్రశ్నించుకుంటే, అదృష్టం కలిసిరాలేదు'' అనుకోవాల్సిందేమరి.

పార్వతి తాతగారు ఆ ఊళ్ళోవున్న వ్యాపారప్రముఖుల్లో ఒకరు. ఆయన వ్యాపారంలో కష్టసుఖాలు తెలిసినవాడు. కావటంచేత తన ఒక్కగానొక్క కొడుకు రాజశేఖర్‌ని తన అడుగుజాడల్లో అడుగు వేయించుకుంటూ, బి. ఏ. చదివించి సోలీసు ఆఫీసర్ని చేశాడు. రాజశేఖరానికి వరుసగా వలుకురుమగపిల్లలు. మన వంశంలో ఆడసంతతి ఇక కలుగదేమో?'' అనుకుంటున్న సమయంలో పార్వతి జననం కొత్త వాతావరణాన్ని సృష్టించింది. పార్వతి తాతగారు వ్యాపారం మానివేసి నిశ్చింతా తీసుకుంటున్నా, ఆయన చేతిక్రింద నూటపాతిక ఎకరాల పొలమూ, రెండుపెద్దమేడలూ,డెబ్బై ఎకరాల్ల వేలకుతగ్గని బ్యాంకు ఎకౌంటూ వున్నాయి. కొడుకు రాజశేఖరం తన సంపాదనలోనుంచి ఏదైనా కొత్తవస్తువులు కొనటానికీ, ఎప్పుడైనా కాశ్మీరాలకు వెళ్ళటానికీ మాత్రమే ఖర్చుపెడతాడు. ఇంటిఖర్చులన్నీ ముసలాయన చూసుకుంటాడు. ఆయనకు ఆ పద్నుస్సులో మనవరాలు పార్వతి పుట్టడం ఆ ఇంట మహాలక్ష్మి అవతరించటంగానే తోస్తుంది. అందుకే మనవరాలు క్రీడనడిస్తే పాదాలు అరిగిపోతాయేమోనని, నౌకర్లను పెడితే వాళ్ళు మొద్దుదారిన చేతుల్లో పార్వతి లేత శరీరం నలిగిపోతుందని, తనే ఆమెను ఒక చేత్తో ఎత్తుకుని, మరోచేత్తో చేతికర్ర పట్టుకుని, తన రైతందిన కార్యక్రమాలు నెరవేర్చుకునేవాడు.

ఇక పార్వతితల్లీ, దండ్రీ చెప్పబోయే అక్కర్లేదు. కూతురికి పెద్దగా గాలితగిలితే అరిగిపోతుందని, పెద్దగా మాట్లాడితే ఉలికి పడుతుందని వాళ్ళకు భయం.

నలుగురి అన్నగార్లకు ఇది అనిచెప్పలేని ప్రేమ. చెల్లెలు పార్వతి అంటే.

పార్వతి పుట్టినప్పటినుంచీ ఆ ఇంట్లో కాలానికి నిలువలగ్గిపోయి, సంవత్సరాలు వెలుగునూనా, నెలలు వారాలుగానూ, వారాలు రోజులుగానూ, రోజులు క్షణాలుగానూ కొట్టుకుపోతున్నాయి. అందుకనుగను పార్వతికి కారుఇచ్చి పెద్దకొడుకుని స్కూలుకు పంపించి, తను ఇంట్లోవుండి ఏర్పాట్లన్నీ పూర్తి చేస్తున్నాడు. ఎంత ఇంట్లోనుంచి పంచదార పాకం వాసనలూ, నేతివాసనలూ ఘుమఘుమ ఇంచి కడుతున్నాయి. లోపలగదిలో పార్వతికి ఎదినె సర్వాతి ఏ బట్టలు వేసుకోవాలో, ఏ నగలు పెట్టుకోవాలో తెలుతున్నది.

నేతిగడియారం చూసుకుంటూ, వాళ్ళు వచ్చేవేళ అయింది. అంతా పూర్తయినట్టేనా! ఇంట్లో అందర్నీ ఒక్కసారి హెచ్చరించాడు రాజశేఖరం. అప్పుడే టాక్సీవచ్చి వాకిట్లో ఆగింది. క్షణంలో ఆ ఇంట వాతావరణమే మారిపోయింది. పెళ్ళివారికి సబ్బులు, తుండు గుడ్డలు అందిస్తున్నారు బరుతనసనివాళ్ళు' లోపలకాస్త, పలహారాలు ఏర్పాట్లు చేస్తున్నారు రాజ్యలక్ష్మమ్మ. సరస్వతి మర్యాదలన్నీ పూర్తయిన తరువాత అమ్మాయిని తీసుకురండి' అన్నాడు పెళ్ళికొడుకుతండ్రి. అప్పటివరకు లోపలగదిలో వున్న పార్వతి హాల్లోకి వచ్చింది.

ఇలా రా అమ్మా!'' అంటే తమకుదగ్గరగా వున్న కుర్చీ చూపించింది పెళ్ళికొడుకుతల్లి. ఈ పెళ్ళికొడుకు -నురెప్ప చలవాన్ని కోల్పోయింది. పార్వతిని ఎప్పుడూ ఏమీ అడగ లేదు. ఎది నిముషాలతర్వాత, అమ్మాయిని లోపల తీసుకువెళ్ళండి.'' అన్నారు పెళ్ళివారు.

తను అక్కడికి ఎందుకు వెళ్ళింది అర్థం కాలేదు పార్వతికి.

పిల్లనచ్చింది. మంచిరోజులు పెట్టుకుందాం.'' అన్నాడు పెళ్ళికొడుకు తండ్రి. మంచితోజుచూసి, అన్నివిషయాలూ మా వాళ్ళతోడుకుని ముహూర్తాలు పెట్టుకుందాం'' అన్నాడు రాజశేఖరం.

మీ తెలియని విషయాలేమున్నాయి.'' అయినా ఒకసారి ముఖాముఖి అన్ని సంగతులూ మాట్లాడుకోవటం మంచిది.'' ఆయితే మీఇష్టం.'' అంటూ రాజశేఖరం తండ్రికీ, తమకూ వున్న పరిచయాన్ని గురించి మాట్లాడి, మాకూవేళ అవుతున్నది.. వెళ్ళిస్తాం'' అంటూలేచారు సుగతపెళ్ళివార్ళు.

రాజశేఖరం స్టేషనుదాకావెళ్ళి, వాళ్ళను బండి ఎక్కించివచ్చి ఇంట్లోవాళ్ళందర్నీ సమావేశపరిచి, ముందు భార్య అభిప్రాయం చెప్పమన్నాడు.

నిక్షేపంలాంటి సంబంధం. దాని అదృష్టం అంటే అదే.'' అనేసింది తల్లి. రాజ్యలక్ష్మి ఎప్పుడూ అదేమాట.'' అన్నాడు రాజశేఖరం.

మీ తెలియని విషయాలేమున్నాయి.'' అయినా ఒకసారి ముఖాముఖి అన్ని సంగతులూ మాట్లాడుకోవటం మంచిది.'' ఆయితే మీఇష్టం.'' అంటూ రాజశేఖరం తండ్రికీ, తమకూ వున్న పరిచయాన్ని గురించి మాట్లాడి, మాకూవేళ అవుతున్నది.. వెళ్ళిస్తాం'' అంటూలేచారు సుగతపెళ్ళివార్ళు.

రాజశేఖరం స్టేషనుదాకావెళ్ళి, వాళ్ళను బండి ఎక్కించివచ్చి ఇంట్లోవాళ్ళందర్నీ సమావేశపరిచి, ముందు భార్య అభిప్రాయం చెప్పమన్నాడు.

నిక్షేపంలాంటి సంబంధం. దాని అదృష్టం అంటే అదే.'' అనేసింది తల్లి. రాజ్యలక్ష్మి ఎప్పుడూ అదేమాట.'' అన్నాడు రాజశేఖరం.

ఇంతకన్నా కావలసినది మీముందుంది'' అన్నాడు చిరునవ్వు నవ్వుతూ రాజశేఖరం.

కానీ ఇంకేవో సంగతులు మా పెద్దవి పిరి వెళ్ళా'' అంటూ లేచాడు సదానందం.

మర్నాడు ఆదివారం మధ్యాహ్నం అందరూ పెద్దహాలుదగ్గర కూర్చుని కాస్సేపు టీ తాగుతూ కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. ఏమిట చెంగుతో తడిచెయ్యి తుడుచుకుంటూ అక్కడికి వచ్చిన రాజ్యలక్ష్మమ్మ అక్కడున్న అందర్నీ ఉద్దేశించి, తటపటాయించి అయిపోతే ఎవరి గోడవ వాళ్ళు వెళతారు. అందరూ ఇంటిపట్టున వుండగానే దానికి ఆ మూడు ముళ్ళు పడితే బాగుంటుంది'' అన్నది.

చెప్పటం మర్చిపోయా! నిన్న సదానందం అని నా ప్రెండ్ వచ్చాడే అతని పెద్దకొడుకు బి.ఇ. ఆఖరు సంవత్సరం చదువుతున్నాట్ట. ఎప్పుడో చిన్నప్పుడు చూశాను. పిల్లవాడా బాగానే వుంటాడు. తనంతట తనే కిడుక్కి చేసుకుంటానన్నాడు వనపార్వతిని అన్నాడు. అక్కడున్న అందరితోనూ చెబుతున్నట్లు.

అక్కడే వున్న పార్వతి ఆ మాటా వినగానే చరుకుపెక్కిన బుగ్గలతో అక్కడ నుంచి లేచి ప్రక్క గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది. అయినా హాల్లో మాటలు చెవులోర పెట్టుకుని వింటూనే వున్నది.

ఏవూరు ఆస్తి వున్నదా?'' పెద్ద కొడుకు ప్రశ్నించాడు.

వాళ్ళది ఒంగోలు దగ్గర పల్లెటూరు. ఆయన వ్యవసాయం చేస్తాడు.''

ఆ...! పల్లెటూరి వాళ్ళకు మర్యాద తెలీదు. ఎల్లెటూరి పద్దతులు, అలవాట్లు మన పార్వతికి అసలు తెలీవుగదా?'' అన్నాడు రెండో కొడుకు.

ఆస్తి ఏపాటి వుంటుంది?'' మళ్ళీ ప్రశ్నించాడు పెద్దకొడుకు.

పాతిక ఎకరాందాకా వుండొచ్చు. నలుగురు మగపిల్లలు, ముగ్గురు ఆడపిల్లలు వాళ్ళకు.''

ఇంతకుటుంబం మీద అన్ని కార్యాలు గట్టెక్కేసరికి జీవితం అయిపోవచ్చు, అందుకే మన పార్వతిని చేసుకుంటామన్నారు'' ముందు చూపువున్న లాయరు లాపాయింటుగా మాట్లాడాడు.

ఈ రోజుల్లో బి.ఇ. వాళ్ళకు అవకాశాలు తక్కువ. వేరు బి.ఇ. పూర్తిచేసి మూడు సంవత్సరాలైనా ఇంకతరకు సరైన కాబు లేదు. వున్న వాళ్ళను కూడా వర్కు లేదంటూ తీసేస్తున్నారు. ఇంకా కొత్త వాళ్ళకు అవకాశం ఎక్కడిదీ?'' బి.ఇ. ప్యాసై పాకెటుమనీ కోసం ప్రయివేటు వర్కుషాపులో ఏవో చేస్తున్న మూడో కొడుకు అనుభవపూర్వకంగా అన్నాడు.

''పోనీ, మీ డిపార్టుమెంటులోనే ఎవర్నన్నా చూడరాదూ?'' ఆత్రుతగా అన్నది రాజ్యలక్ష్మమ్మ.

''వద్దు రాజ్యం. ఈ పోలీసు డిపార్టుమెంటు వెత్తురు కూడు లాంటిది. ఇతరుల ప్రాణం తియ్యటానికీ, అవసరమైతే తన ప్రాణం బలిపెట్టటానికీ వెనుకాడని డిపార్టుమెంటు మాది. అందులో దేశం ఎప్పుడున్న పరిస్థితిలో మరక్షణం ఏం జరుగుతుందో వూహించలేకుండా వున్నాం.''

ఇలా రకరకాల ఆలోచన్లు. పార్వతికి ఎలాంటి సంబంధం చేస్తే ఏ లోటూ లేకుండా సుఖపడుతుందా? ఒక నిర్ణయానికి రాలేకపోతున్నారు వాళ్ళు.

పరిస్థితులలో ప్రమేయం లేకుండానే కాలం గబగబా పరుగెత్తుతున్నది. రాజశేఖరం త్వరలో రిటైరు కాబోతున్నాడు. కొడుకు లందరు ఎవరి కాళ్ళ మీద వాళ్ళు నిలబడ్డారు. పార్వతి ఎం.ఎస్.సి. పూర్తి చేసి రెండేళ్లనుంచి ఇంట్లో ఖాళీగానే వున్నది. రాజ్యలక్ష్మమ్మకు కూతురు పెళ్ళి ఒక సమస్యలా తయారైంది. ''ఎప్పటికైనా దీని పెళ్ళి చెయ్యగలమా'' అన్న అనుమానం కూడా ఆమెకు లేకపోలేదు.

అప్పటి వరకు ఆ ఇంట్లో ఒక్కరు గూడా పార్వతి అభిప్రాయం కనుక్కోలేదు. ఆమెను అడగలేదు. ఎందుకంటే అభిప్రాయాలు వ్యక్తీకరించే వ్యక్తిత్వం ఆమెకు రాలేదని వాళ్ళ వూహ. కానీ పాతిక సంవత్సరాల వయస్సు వచ్చి లోకజ్ఞానం విజ్ఞానం సంపాదించుకున్న పార్వతి కూడా ఒక స్త్రీయేనని, ఎవరూ అడగకుండా తన మనసులో అభిప్రాయం చెల్లడి చెయ్యలేదని వాళ్ళు వూహించ లేకపోయారు. ఎప్పటికప్పుడు పెళ్ళి ప్రయత్నాలు జరుగుతునే వున్నాయి. ఏ క్షణంలో సంబంధం కుదురుతుందోనని, కన్య ధార పోయ్యటానికి తాము చేయించదల్చుకున్న నగలన్నీ చేయించి బీరువాలో భద్రపరచింది రాజ్యలక్ష్మమ్మ. అప్పటికే పెళ్ళికని కొన్ని కొన్ని పట్టుచీరలు కట్టుడు తీరలుగా మారి పోయినవి.

భూపరిమితి చిల్లు పిక్షణంలో అనుభోక్తి వస్తుందోనని వున్న పొలం వాటాలు వేస్తూ, కూతురికి కూడా వాటా వేశాడు రాజశేఖరం.

ఒక లోజు సాయంకాలం నాన్నాళికి పెళ్ళి వస్తున్న రాజశేఖరానికి దూరపుచుట్టమూ, దగ్గర స్నేహితుడూ అయిన రామనాథం కనుపించి, ఏంటో ఆత్మీయంగా మాట్లాడుతూ ''మీతం పెళ్ళిసిలుపుకైనా?'' అన్నాడు.

''మిమ్మల్ని పిలవకుండా పెళ్ళి ఎట్లా అవుతుంది, నీదైనా మంచి సంబంధం వుంటే చెప్పరాదూ?'' అన్నాడు రాజశేఖరం.

''నాకు తెలిసిన వాళ్ళ అబ్బాయి అమలాపురం కాలేజీలో లెక్చరర్‌గా పనిచేస్తున్నాడు. అన్ని కొద్దిగా వున్నది. మంచి సాంప్రదాయమైన కుటుంబం. నువు సరేనను, క్షణాల మీద సెటిల్ చేస్తాను'' హుషారుగా అన్నాడు రామనాథం.

ఈసారి ఎవ్వరి అభిప్రాయమూ అడగదల్చుకోలేదు ఆయన. కానీ ఒక్కసారి పార్వతిని అడిగిరూడ్డం మంచిది'' అనిపించి ''నువ్వు ఆ సంబంధాన్ని గురించి ఎంక్వయిరీ చెయ్యి, ఈలోగా నేను అమ్మాయి అభిప్రాయం కనుక్కుంటాను'' అన్నాడు.

''ఆడపిల్ల నీ మాట కాదంటుందా?''

''కాదనకోదనుకో! ఒక వయస్సు వచ్చిన తరువాత వాళ్ళకు స్వంత అభిప్రాయాలు ఏర్పడతాయిగదా?''

''నా మాట ఎందుకు కాదనాలి, నా ప్రయత్నం నేను చేస్తాను.''

అంటూ వేరే పనినిమిత్త వెళ్లిపోయాడు రామనాథం.

ఇంటికి వస్తూనే సరాసరి కూతురు గదిలోకి వెళ్ళాడు రాజశేఖరం. మంచంమీద పడుకున్న పార్వతి దేనిగురించో దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తున్నదేమో, తండ్రి రాక అమె గమనించలేదు.

''ఏమిటితల్లీ, అంతగా ఆలోచిస్తున్నావు? తన రాక తనే తెలియపరుస్తూ నన్నటు అన్నాడు.

తండ్రిమాట విని పులికిపడి లేచి మంచంమీద కూర్చుని ''ఏమీలేదు' అన్నది. బరువుగావున్న ఆ శబ్దం వెనుక ఏదో వూహితమైన ఆవేదన గోచరించింది అయినకు.

అనవసరమైన అయిన పార్వతి తండ్రిని కూర్చోమని అనటం కూడా మర్చిపోయింది. అయినే గోడవరమన్న కుర్చీలో కూర్చుంటూ, ''నువ్వూ కూర్చోమ్మా! అన్నాడు కూతుర్ని ఉద్దేశించి.

అప్పటివరకు కూర్చున్న మంచం మీదనే కూర్చున్నది పార్వతి.

నేను అడిగిన దానికి సరైన జవాబు ఇస్తావు గదూ? ప్రేమగా, అనుమానంగా అన్నాడు రాజశేఖరం.

ఇంతవరకు తను పార్వతిని ఏమి అడిగాడు, ఆమె దేనికి సరైన జవాబు చెప్పలేదు. ఈ సంగతి అక్కడున్న ఇద్దరికీ తెలుసు.

''మీరు నన్ను అడుగుతున్నది మొదటిసారే గదా? సంగతి తెలియకపోయినా సూటిగా అన్నది పార్వతి.

''ఇందాక నేను బజారు వెళ్లినప్పుడు రామనాథం కనబడి ఆయనకు తెలిసినవాళ్ళ అబ్బాయి అమలాపురం కాలేజీలో లెక్చరర్‌గా పనిచేస్తున్నట్ట్లు చెప్పాడు. వెళి చూసిరానా? నీకు ఇష్టమేనా?'' అన్నాడు.

ఆ మాటలు వినగానే పార్వతి మనసులో కోరికలు కళ్ళాలు విప్పుకున్నాయి. శరీరం పులకరించింది. ఆమెలోని ప్రత్యణువు ఉద్విగ్నమైన క్షణంపాట మాట రాలేదు.

''చెప్పుతల్లీ! నీ ఇష్టం లేకపోతే నేను వెళ్లను. నీ మనస్సుకు తృప్తిగా వుంటేనే వేళ్ళే నిర్ణయానికి వస్తాను.

''మీ యిష్టం నాన్నగారూ! నా శ్రేయోభిలాషీగానూ రేం చేసినా నాకు ఇష్టమే. మనసులోని కోరికలకు కళ్ళాలువేస్తూ అన్నది పార్వతి.

''నాకు తెలుసమ్మా! నా బిడ్డ రత్నం అని అంటూ కుర్చీలోనుంచి లేవబోయాడు. అప్పుడే సంధ్యా దీపాలు ముసురుకుంటున్నట్ట్లున్నాయి. లైటు వెయ్యడానికి గదిలోకివచ్చిన రాజ్యలక్ష్మమ్మ అనేటప్పుడు ఆయన ఆ గదిలో వుండటం చూసి ఆశ్చర్యపోయి ''మీరా రెప్పుడు వచ్చారు? అన్నది.

''పదినిముషాలైంది. అమ్మాయితో మాట్లాడుదామని ... అంటూ కుర్చీలో నుంచి లేచి హాల్లోకివచ్చి సోపాలో కూర్చున్నాడు. భర్తను అనుసరించింది రాజ్యలక్ష్మమ్మ.

కూతురుతో చెప్పిన సంగతే భార్యతోనూ చెబుతున్నాడు రాజశేఖరం. ఇంతలో నాలుగో కొడుకు బయటనుండి వచ్చాడు. ఆతన్నీ కూర్చోమని సంగతి వివరించాడు ఆయన.

''ఏదో ఒకటి భాయం చెయ్యండి. ఇప్పటికే చాలా ఆలస్యమైంది అన్నది రాజ్యలక్ష్మమ్మ. ఆమె గొంతులో ఆర్తుత ధ్వనించింది.

''ఏదో ఒకటి భాయంచేసి దాని గొంతు కోస్తామా? లెక్చరర్ అంటున్నారు, బ్రతకలేక బడిపంతులు అన్నారు. ఇది బడిపంతులు లింటేదే. లెక్చరర్‌కి ఒక లైఫ్ ఏముంటుంది. గాసుగ ఎద్దులాంటి జీవితం. అయినా పార్వతి ఎం.ఎస్.సి., అతనూ ఎం.ఎస్.సి., ఇద్దరికీ తేడా ఏమున్నది. పెళ్లి చెయ్యేడ్లు వంట. తొందరపడి నిర్ణయాలు తీసుకుంటే జీవితాంతం బాధపడాలి ఆవేశంగా అన్నాడు.

హాల్లో మాటలు ప్రక్క గదిలోవున్న పార్వతికి స్పష్టంగా వినపడ్డాయి. గబగబా లేచివచ్చి ''ఇన్ని రకాలుగా ఆలోచిస్తే జీవితంలో పెళ్ళంటూ కాదు, స్త్రీకంటే పురుషుడు అధికంగా వుండా లనుకోవడంలో అర్థంలేదనీ, అతనిది అంచగొండితనానికీ, మోసానికీ, అసత్యానికీ, తావులేని పవిత్రమైన వృత్తి, అతనంటే నాకు చాలా ఇష్టం అని చెబుదా మనుకున్నది. కానీ, ఎలా చెప్పడం? ఏమని చెప్పడం? ఆడపిల్ల వెయ్యి కోరికల్ని ఒక్కమాటగా బైట పెడుతుందే! అమాత్రం వూహించుకోలేరా? నా ఇష్టాన్ని తెల్పుకుని, దానికి విలువ ఇవ్వలేరా? పెళ్లి చేసుకుని కష్టసుఖాలు అనుభవించేది ఎవరు? నా పెళ్లికి పిల్ల పెత్తనం పిల్ల సలహాలు ఎందుకు? అని హాల్లోకివచ్చి పెద్దగా అరుద్దామనుకున్నది. కానీ ఆమెలోని వివేకం ఆ పని చెయ్యనివ్వలేదు.

కొడుకు మాటలు విన్నతర్వాత ''పార్వతికే ఇష్టంలేదేమో, అందుకే మొహమాటంగా ''మీ ఇష్టం అంటూ తప్పుకున్నది. నాలెదితక్కువగానీ, ఎవరు మాత్రం ఇష్టపడతారు. ఇద్దరూ ఒకే లెవల్‌లో వుండడానికి అనుకున్న రాజశేఖరం మళ్లీ ఆ ప్రస్తావన తేలేదు.

అప్పటికే రెండేండ్లనుంచి ఖాళీగా ఇంట్లో వుంటోంది పార్వతి. తన తోటివాళ్ళంతా పెళ్ళిళ్ళు చేసుకుని, బిడ్డల్నెత్తుకుంటే తనేదో పోగొట్టుకున్నట్ట్లు ఫీలయ్యేది. ఇంకా కొంత కాలం ఆ యింటో వుంటే పిచ్చెక్కేలావుంది. చేద్దామన్నా పని కనుపించేది కాదు. బోలెడు మంది నౌకర్లున్నంటనాడు వున్నారు. ఒక్కొక్క పొరి వాళ్లకే పని ఉండదు. అటువంటప్పుడు తన కేం పని ఉంటుంది? తమది గొప్ప కుటుంబం. ఎవరి ఇంటికీ వెళ్లకూడదు, ఎవరితోనూ కలుపు పెట్టి మాట్లాడకూడదు. కారులేకపోతే

పేటెంటైతాంగం

సాహసించి చూస్తే

శ్రీ గుమ్మలూరు సత్యనారాయణ

కొన్ని పరిస్థితులలో సాహసిస్తేగాని విషయము అటో యిటో తేలదు. వ్యవసాయ ప్రగతి అనేది ఒక పరిశోధకుడు తన ఉపప్రయోగాలలో నిమగ్నమై తను సాధించగల సమస్యలు కన్నీ ఉన్నవని ఊహించి, రెండు మూడు ప్రయోగాల సూచనలను ఆధారం చేసుకొని, ఇదిగో రైతాంగానికి పరిష్కారం పెంటూ తన స్వాన బలాన్ని సంపూర్ణంగా వినియోగించి, రైతులు నెత్తిపై రుద్దే సూక్ష్మ పాడ ప్రక్రియల గణనలో తృప్తి చెందడ ముతోనే సరిపోతూ ఉన్నది. అంటేతనే సమస్యలు సమస్యలుగానే నిలిచి పోతూ, కొత్త సమస్యలు కూడా వచ్చి చేరుతూ ఉన్నాయి. ఇదంతా ఒక విచిత్ర పరిణామము. ఎటు తీసుకొని చెత్తంలో చెప్పలేము. ఈ కారణాలవల్లనే కొందరు పరిశోధకులు' విజయవంతమని, గుండెలు విరుచుకొని చెప్పుకుంటూ ఉంటే పొరి కొందరు పూరుకొండి బాబూ—అవ్యక్త ప్రమేయాలతో సమస్యలను మోసగించకండి' అని వ్యధుడుగా చురక పెడుతున్నారు.

ఈ దుస్థితిలక్కు వ్యవసాయములోనేకాదు. వైద్యం, విద్యవంటి రంగా లెన్నిటిలోనో కన బడుతుంది. ఈ లోపాలలో శాస్త్రజ్ఞులుచెప్పిన ఒక చిన్న విషయము ప్రత్యేక నైపుణ్యము సంపాదించే చదువులు, పరిశోధనలు ఎక్కువగా ఉంటున్నవి. వీటివలన విశేష ప్రయోజన మున్నది. కాని, ఆచరణలోనికి వచ్చేసరికి మిగిలిన పరిస్థితులలో వాటిని అన్వయించి, తగిన సూచనలు చేయుటలో చాలమందిలోపు టడుగులువేస్తున్నారు. పొరపడ్డైనా, జంతువు గాని వృక్షముగాని అయినా, ఒక సమగ్ర జీవన వ్యాపారరంగాల కూడలి అని గమించక పోవుటలోనే ఈ లోపాలున్నవి.

ఎక్కువ పంట నిచ్చే పరి రకాలు ఈ ఎరువు చాలా వచ్చినవి. పరికి న్ని వస్తూ ఉన్నవి. పెరిగిన పంట రాసుల వాసించి, ఈ కొత్త రకాలతో వచ్చిన సమస్యలకు వాటి వలన వచ్చే కష్టనష్టాలకు సహించవలసి వస్తూన్నది. ఇన్ని అయిన తర్వాత చేతికి మిగిలి వచ్చిన పరుమాన మెంత అని ప్రశ్నించుకుంటే, వచ్చే పోతుంది.

ఇదొక సాహస చర్య. దీనికి ప్రభుత్వ పరమైన సహాయం వచ్చుటలో కష్టముండదు. వ్యవసాయశాస్త్ర, నీటిపారుదలశాస్త్ర రెండూ కలిసిరావాలి. వస్తారు. ఆ ప్రయోగ వివరాలను ఉద్యోగులకు నచ్చ జెప్పి నప్పుడు తప్పకుండా సహకరిస్తారు. సహకారమేకాదు తగిన పూర్తి కూడ వసిస్తారు.

అనుభవజ్ఞులైన పెద్దలు ఏమి బోధించినా, చివరకు ఆ రెండిటి సమన్వయములో తన పరిస్థితులకు ప్రత్యేకంగా కనబడిన సరాంశమే తనకు చుక్కాని కాగలదని పదిపదే రైతాంగంతో మొత్తు పిలిచేవారు కొంట జరిగింది.

కొత్తగా వచ్చిన పరి రకాలు గోదావరి—కృష్ణా డెల్టాలకు సంబంధించినంతవరకు వంట చేతు వాసలలో చిక్కుకనుట చూస్తున్నాం. ఒక రకము వేరొకరకము కంటె 4 రోజులు లేదా 5 రోజులు ముందుగ కోతకువస్తుంది అని శాస్త్రజ్ఞులు విడమర్చిన గుణగణాలు ఏమంత ఉపయోగించినట్లు కనబడవు. వంట ముళాకికి వచ్చుటలోని స్వల్పవిరామాలకు కారణాలు ఎన్నో ఉంటవి. అదిగాక, ముఖ్యంగా ఈ లోపాల్లో ఇది వర్షాకాలం'' అని గట్టిగా చెప్పలేకున్నాము. కాలం మారిపోయింది. ఒక వాడు బుతువవనాల రాకపోకలను పిల్చుకన గలిగి ఉండేవారము. ఈ నాడు అంతా అయోమయంగా ఉంది. ఈ పరిస్థితులలోప్రయోగాలబట్టి ఒక రకము వాగలను దాటి, కోతకు వస్తుందని చేసే సూచన కూడ సరియా పడకుండా ఉంది. అందుచేత ఏమి చేయాలి? ఇది సమస్య.

కొత్తగా రంగంలో ప్రవేశించిన హెక్టారుకు దిగుబడి రకాలను నాటే సమయము కన్నా నెలలు ముందు వెనుక అయినా ప్రమాదము రాని సౌకర్యం ఉంది. ఇంతవరకు రైతాంగానికి అరతరాల నుండి అనుభవంలో వస్తూ ఉన్న పునాస, దాళ్వాపంటలరాలు నడుమ ఏ పెట్టెంబరు, అక్టోబరులోనో వాటివప్పటికీ పంటనిచ్చే శక్తి గల రకాలు వచ్చినవి. కనుక ఆ ప్రత్యేక శక్తిని వినియోగించుకుంటూ వర్షాలలోచిక్కుకొని పాడే దుస్థితి తప్పించగలమా?

పునాస పంటగా ఒక మూడు నెలల పంటను పంటను తీసుకొని, అప్పుడు పరి పంటను ఈ కొత్త రకాలలో ఏదో ఒక దానిని పంచుకొని, వేస్తే ఈ కృష్ణా—గోదావరి డెల్టాలలో పరిపంట కోత సమయానికి వర్షాలు వచ్చే భయం లేకుండా ఉంటుందేమో. సిద్ధాంత రీత్యా ఈ పద్ధతి అనుకూలంగా ఉంటుంది. కాని ఆ సరణలోనికి వచ్చే సరికి కొన్ని చిక్కులు వస్తాయి. ఒక ఊరిలో ఇటువంటి సాహసముతో కూడిన కృత్యవసాయాన్ని ఎవరో ఒకరిద్దరు చేస్తే చాలదు. వారికానంట దక్కించుకోవడము చాల కష్టమైపోతుంది. ఒక తక్కువ ఆయకట్టుగల చిన్నపంట కాలువ దిగువ, ఏక ఖండంగా, ఆయా రైతులు చేరి ఇటువంటి సాహస చర్యకు పూనుకుంటే, దాని వలన ప్రయోజనమను అటో యిటో తేలి పోతుంది.
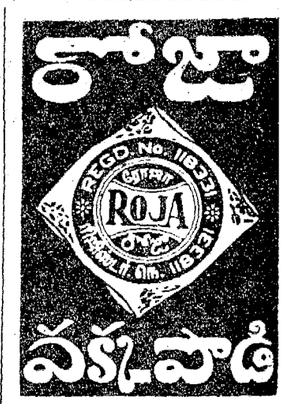
ఇదొక సాహస చర్య. దీనికి ప్రభుత్వ పరమైన సహాయం వచ్చుటలో కష్టముండదు. వ్యవసాయశాస్త్ర, నీటిపారుదలశాస్త్ర రెండూ కలిసిరావాలి. వస్తారు. ఆ ప్రయోగ వివరాలను ఉద్యోగులకు నచ్చ జెప్పి నప్పుడు తప్పకుండా సహకరిస్తారు. సహకారమేకాదు తగిన పూర్తి కూడ వసిస్తారు.